

DRIFTSPLAN FOR DET NORSKE MYRSELSKAPS TORVSKOLE OG FORSØKSTORV FABRIK I AARET 1919.

Torvskolen.

TORVSKOLENS 2det kursus agtes paabegyndt medio mai og fortsætte indtil utgangen av august. Der foreligger allerede talrike forespørsler og andragender om optagelse.

Undervisningsplanen vil i alt væsentlig bli som det første kursus, men da man i 1919 ogsaa faar igang torvstrøvfabrikken, maa kurset forlænges et par uker. Der vil senere bli offentliggjort en mer utførlig undervisningsplan.

Til selve torvskolen tiltrænges ingen yderligere nyanskaffelser, hvorfor intet er opført hertil paa budgettet.

Derimot er det meningen at opdyrke en del av den jord — dels myrjord dels fastmark — som ligger mellem Svenskeveien og Gaardsmyren, for at skaffe for til hestene. og ikke minst for at ikke saadanne arealer skal ligge unyttet i disse tider. Der vil nemlig hengaa flere aar, før det meste av disse arealer vil tiltrænges som tørkeplass for torvdriften. Hertil er der paa anlægsbudgettet opført kr. 5000 Det kan oplyses at der er anskaffet en stubbebryter, og en del av arealet er allerede færdig til at pløies, saa at ikke saa litet av de forberedende arbeider er besørget.

Torvanlægget.

AV de *brændtorvmaskiner*, som har været benyttet sommeren 1918 vil antagelig den store Aadals Brük nr. 6 ikke bli brukt i 1919 Firmaet har tilbudt myrselskapet at kjøpe maskinen for en reducert pris, men det har ikke været meningen at forsøkstorvfabrikken skal anskaffe saa store torvmaskiner, før man faar en mer fuldkommen torvmaskin. Maalet er at faa torvmaskiner, som med mindst mulig arbeidsstyrke kan bearbeide og utlægge torven, altsaa arbeide automatisk, saa

at maskinen baade graver og utlægger torven. Av saadanne maskiner, som hittil er konstruert, er der ingen som er helt ut tilfredsstillende endnu, men der arbeides med nye konstruksjoner, baade her i vort land og i Sverige. Det er ikke utelukket at en automatisk torvmaskin vil bli stillet til prøve paa forsøkstorvfabrikken sommeren 1920, hvis man til da har elektrisk drivkraft.

Forsøkstorvfabrikken har av firmaet Kolberg, Caspary & Co., faat tilbud om laan til prøve i 1919 av en tovmaskin Anrep-Svedala nr. 3 utført ved norsk verksted. Denne maskin skal særlig egne sig for middels store myrer. Likeledes blir der stillet til disposition til prøve en torvmaskin av almindelig størrelse fra Myrens Verksted.

Desuten har man den indkjøpte torvmaskin Aadals Bruk nr. 2, som ten kan drives med den inkjøpte petroleumsmotor eller med det indkjøpte lokomobil.

De smaa torvmaskiner paa demonstrationsfeltet vil bli bibeholdt indtil videre, og antagelig faar forsøkstorvfabrikken tilsendt til prøve endnu flere saadanne.

Det vil være nødvendig at indkjøpe en del mere transportmateriel til torvdriften.

Til anskaffelse av forskjellig maskineri til brændtorvfabrikken er paa budgettet for 1919 opført kr. 10 000.

Da man iaar ikke har faat bygget tilstrækkelig mange *torvhuser* for brændtorvdriften, væsentlig fordi største delen av de dertil bestemte materialer blev benyttet som brændsel til det store lokomobil, er der paa budgettet for 1919 opført hertil kr. 5 000.

Torvstrofabrikken var i det oprindelige overslag opført med kr. 40 000. Herav skulde i 1918 benyttes kr. 2 000 til forberedende arbeider, som ogsaa er besørget. Til paabegyndelse av torvstrofabrikken er der paa budgettet for 1919 opført kr. 30 000. Produksjonen blir da kun 4 000 baller, men denne kan senere efterhvert økes til omtr. det dobbelte. Det er meningen efterhaanden at utvide selve fabrikkbygningen og opføre flere torvhuser eftersom produksjonen økes, men hertil vil kræves flere aar. Da der nu er sterkt behov for torvstrø, vilde det vistnok være ønskelig at faa produksjonen øket jo før jo heller, men dette lar sig vanskelig gjennomføre paa en ny myr. For aaret 1920 er forutsat en produksjon av 6 000 baller, hvortil strøtorven maa opstikkes i løpet av næste aar.

Som det fremgaar av beretningen om torvdriften i 1918 var den største ulempe mangelen paa tilstrækkelig og helt paalidelig *drivkraft*. Hvorledes man skal indrette sig i saa henseende nærste aar er for tiden under utredning.

Man kan fremdeles faa laane lokomobiler og ta de ulemper som dermed følger. Imidlertid blir man herved neppe saa vanskelig stillet som forrige sommer. For det første faar man ikke torvmaskiner med saa stort kraftforbruk, dernæst har man nu tilstrækkelig meget torv som brændsel. Den største vanskelighet blir fødevandet, og for at skaffe

tilstrækkelig vand, og tillike rent vand, maa man antagelig grave en brønd i mosemyren, og ved pumpeverk og rørledning langs den ca. 600 m. lange arbejdslinje bringe vandet frem til torvmaskinen. Med nuværende priser paa rørdeler blir dette en meget kostbar foranstaltning, hvortil foruten leieavgiften kommer de ikke ubetydelige omkostninger ved transporten av de laante lokomobiler frem og tilbake til eieren.

At kjøpe nye lokomobiler til de nuværende høie priser er ikke tilraadelig, saa meget mer som lokomobildrift maa ansees som litet tidsmessig.

Den mest ideelle drivkraft paa en torvmyr er elektriske motorer og før eller senere maa forsøkstorvfabrikken indrettes herfor.

Man kan ikke i Vaaler for tiden skaffe tilstrækkelig elektrisk energi fra vandkraftanlæg, idet der kun er leiet 50 hk. fra nabokommunen Aasnes. Dette er disponert til lys og kraft i $\frac{1}{3}$ av Vaaler kommune, og det er uvisst om man i den nærmeste fremtid kan faa mer.

En løsning av kraftspørsmålet er at bygge et torvgaselektricitetsverk. Dette har ogsaa været under overveielse, men det er uvisst om Vaaler kommune alene vil bygge et saadant.

Der er iaar her i landet saavidt bekjendt bygget 15 torvgasverker paa fra 40 til omkr. 200 hk. Ialfald et av disse er tillike elektricitetsverk. Uagtet dette ikke er noget nyt, idet der i mange aar har været torvgaselektricitetsverker i Sverige, Danmark, Tyskland, Italien, Kanada m. fl. lande, er det først de nuværende ekstraordinære forhold, som har fremtvunget en sterkere utvikling paa dette omraade. Brændelsvanskelighetene og mangel paa petroleum har været medvirkende aarsaker hertil. I Danmark er der saaledes iaar bygget et meget stort antal torvgasverker.

Det kan trykt siges at torvdriftens fremtid i vort land for en stor del er avhengig av, at der kommer istand mange torvgasanlæg, saavel til metallurgiske øiemed som til kraftproduksjon, idet man paa denne maate kan utnytte torven bedre, saa at den lettere kan konkurrere med andet brændsel.

Det vilde være meget ønskelig om torvgasanlæg i visse tilfælde kunde paaregne statsunderstøttelse.

Forat bringe paa det rene, hvor langt utviklingen paa dette omraade nu er fremskredet, har Det Norske Myrselskap ihøst sendt torvingeniør Ording paa en studiereise til Danmark. Han er nu kommet hjem, og beretning om reisen vil med det første bli offentliggjort.

Myrselskapet underhandler for tiden med forskjellige firmaer om eventuelt leverance av torvgasverk. Der vil bli utarbeidet forskjellige alternativer.

Enten under forutsætning av at der bygges et større anlæg sammen med Vaaler kommune, og skal dette da levere lys og kraft i byg-

den aaret rundt. Et saadant anlæg har den fordel at man faar solgt en stor del av torvproduktionen paa stedet og kan bli kvit al avfaldstov, som ellers vanskelig kan transporteres og sælges.

Et andet alternativ er at der bygges et et mindre torvgaselektricitetsverk, som kan levere kraft til en eller flere av forsøkstorvfabrikens maskiner, og saaledes at dette anlæg senere kan utvides.

Et tredje alternativ er, at der foreløbig kun indkjøpes en torvgasgenerator med motor til direkte drift av torvmaskinen fra Myrens verksted. Dette er et arrangement, som iaar er gjennomført ved flere brændtorvanlæg og har vist sig at være hensigtsmessig. Under de nuværende forholde blir det ogsaa billigst baade i anlæg og drift. Naar man saa senere bestemmer sig for at bygge et stationært torvgaselektricitetsverk, kan torvgasgenerator og motor overføres hertil.

Efter dette sidste alternativ maa der laanes et 7 a 8 nom. hk. lokomobil til drift av torvmaskin Anrep-Svedala nr. 3.

Hvilket av disse alternativer blir fordelagtigst, naar alle hensyn tages med i betragtning, kan først avgjøres, naar den ovennævnte utredning av driftsspørsmålet er færdig.

Paa budgettet for 1919 opføres kr. 10 000 til drivkraft og antages dette beløp at være tilstrækkelig til leie av to lokomobiler samt til montering og øvrige utgifter for disse.

Hvis det efter fortsat utredning av drivkraftsspørsmålet skulle vise sig at man heller bør anskaffe en mer betryggende og økonomisk drivkraft end ved laan av brukte lokomobiler, forbeholder man sig senere at indsende andragende om forøket statsbidrag hertil, idet en paalitelig og rikelig drivkraft til forsøktorvfabrikens mange maskiner er av den allerstørste betydning.

For at bestride forsøktorvfabrikens anlægsutgifter andrages om *statsbidrag* for budgetterminen 1919—1920 stort kr. 20 000. Tidligere er der som statsbidrag til torvskolen bevilget kr. 25 000, saa at det samlede statsbidrag til torvskolen og forsøktorvfabrikken herved blir kr. 45 000.

Der søkes ogsaa om et *laan av Torvlaanefondet* stort kr. 40 000, hvorved det samlede anlægslaan til forsøktorvfabrikken blir maksimumsgrænsen kr. 100 000. Av de nu ansøkte kr. 40 000 har man allerede av departementet faat indvilget kr. 30 000 for aaret 1919 til anlæg av torvstrøfabrik, saa at der altsaa blir en forhøielse av kr. 10 000 paa dette beløp.

Torvdriften.

BUDGETTET for torvdriften er opført med ballance uten paaregnet overskud.

Utgifterne er overensstemmende med erfaringer fra indeværende

aars drift, og saasandt ikke uforutseede omstændigheter indtræffer bør der kunne indspares noget paa enkelte poster.

Den forutsatte brændtorvproduktion bør uten vanskelighet kunne naaes ved det andet aars drift. Saa meget mer som man kan paaregne 3 almindelige torvmaskiner i kontinuerlig drift, tildels nat og dag, foruten mindst 4 smaa torvmaskiner paa demonstrationsfeltet. Salget av brændtorven er beregnet efter en gjennemsnittspris av kr. 12, 50 m³, mens de nuværende maksimalpriser er op til kr. 23 pr. m³.

Som driftsplan av Torvlaanefondet ansøkes om kr. 10 pr. ton brændtorv for 2 000 ton eller kr. 20 000, og kr. 1 pr. balle torvstrø for 6 000 m³ strøtorv, som opstikkes sommeren og høsten 1919. Driftsplanet blir saaledes kr. 26 000.

Det samlede budget for torvskolen og forsøksstorvfabrikken blir herved aaret 1919 kr. 210 000.

BUDGET FOR DET NORSKE MYRSELSKAPS TORVSKOLE OG FORSØKSTORV FABRIK I AARET 1919

Anlægget.

Indtægter.

Statsbidrag	kr.	20 000.—
Laan av Torvlaanefondet.	»	40 000.—
		Tilsammen kr. 60 000.—

Utgifter.

Nydyrkning av jord	kr.	5 000.—
Maskineri til brændtorvanlægget	»	10 000.—
Torvhuser »	»	5 000.—
Paabegyndelse av torvstrøfabrik:		
Maskineri	kr.	15 000.—
Bygninger	»	14 000.—
Diverse og uforutset	»	1 000.—
		kr. 30 000.—
Drivkraft	»	10 000.—
		Tilsammen kr. 60 000.—